

ปัญหาพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน กรณีความผิดอาญาที่ร้ายแรง¹

ณัฐพล ศรีวิเศษ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนกรณีความผิดอาญาที่ร้ายแรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนของพนักงานอัยการและหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนของพนักงานอัยการและปัญหาของการที่พนักงานอัยการไม่ได้ร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนเพื่อที่จะมีข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขอำนาจของพนักงานอัยการในการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน เมื่อได้ศึกษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นจึงเห็นได้ว่ากฎหมายได้มีการแบ่งแยกอำนาจการสอบสวนกับการฟ้องคดีออกจากกัน โดยบัญญัติแยกชัดเจนว่าชั้นเริ่มการสอบสวนว่าบุคคลใดเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนและบุคคลใดมีอำนาจฟ้องคดี ซึ่งส่วนมากแล้วพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนตั้งแต่ชั้นเริ่มสอบสวน ส่วนพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนตั้งแต่ชั้นเริ่มสอบสวน แต่จะมีอำนาจสอบสวนขึ้นมาได้ภายหลังพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว จึงส่งสำนวนมาให้พนักงานอัยการตรวจสำนวนอีกครั้งหนึ่งว่าจะต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือไม่อันเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการโดยแท้ แต่พนักงานก็ไม่ได้เข้ามามีอำนาจสอบสวนตั้งแต่เริ่มสอบสวนอันส่งผลให้บางสำนวนการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉพาะคดีที่มีความผิดร้ายแรงหรือมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยจึงยังเป็นปัญหาเกี่ยวกับพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนกรณีความผิดอาญาที่ร้ายแรงได้ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนกรณีความผิดอาญาที่ร้ายแรง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณค์

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประการแรก ปัญหาอำนาจของพนักงานอัยการในการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในความผิดอาญากรณีร้ายแรงเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 นั้น เป็นกฎหมายบัญญัติให้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป เป็นบุคคลผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในกรณีความผิดอาญาร้ายแรง ซึ่งแตกต่างกับมาตรา 134/2 ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะที่ให้อำนาจพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี หรือ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 32 ที่มีสิทธิให้อำนาจพนักงานอัยการมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยก็จะทำให้ประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษ แต่หลายคดีที่มีความผิดอาญาร้ายแรงเกิดขึ้นในสังคมไทย ประชาชนบางส่วนสงสัยตั้งแต่ชั้นสอบสวนว่ากระทำไปโดยชอบหรือครบถ้วนหรือไม่ เกี่ยวกับการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนหรือบุคคลผู้มีอำนาจสอบสวน หากมีบทบัญญัติกฎหมายใดที่บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญาร้ายแรง ก็อาจจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเกิดความเชื่อมั่นยิ่งขึ้น จึงเห็นควรที่จะต้องนำหลักการบังคับใช้กฎหมายเป็นหนึ่งเดียวแบ่งแยกไม่ได้ โดยอัยการในฐานะตัวแทนรัฐการดำเนินคดีของฝ่ายบริหารสามารถที่จะสืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและสอบสวนเพื่อการดำเนินคดีบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนสอบสวนจึงเป็นเพียงกระบวนการขั้นตอนย่อย ๆ ที่อยู่ภายใต้อำนาจการดำเนินคดีของรัฐจึงกล่าวได้ว่าอำนาจสอบสวนดำเนินคดีเป็นเรื่องเดียวกันในความรับผิดชอบของอัยการในฐานะผู้แทนรัฐโดยแท้ อัยการในฐานะตัวแทนรัฐมีภาระหน้าที่ที่จะต้องสืบสวนสอบสวนแสวงหาและพิจารณาพยานหลักฐานอย่างละเอียดรอบคอบจนสิ้นสงสัย (Beyond Reasonable Doubt) ว่าผู้ใดจะดำเนินคดีเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงและมีพยานหลักฐานมั่นคงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษ³

³ น้าแท้ มินุญสร้าง, กระบวนการยุติธรรมทางอาญา, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2566, หน้า 27-29

ประกอบกับหลักการสอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญาเป็นกระบวนการเดียวกันที่การดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐในระบบกล่าวหาถือว่าการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาจะต้องเป็นกระบวนการเดียวกันนั้นเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบในการสอบสวนและฟ้องร้องคดีต้องร่วมมือและประสานงานกัน พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีในศาลเป็นผู้มีอำนาจรับผิดชอบในการสอบสวนคดีอาญาด้วย⁴ จึงควรนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเรื่องอำนาจสอบสวนของพนักงานอัยการที่สามารถให้อำนาจพนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีอำนาจร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่เริ่มช่วงเริ่มต้นสอบสวนอันถือว่าการสอบสวนและฟ้องร้องคดีเป็นหนึ่งเดียวกันและเป็นกระบวนการเดียวกัน ดังนั้นเมื่อมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติให้การสอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญาเป็นกระบวนการเดียวกัน จึงควรนำหลักการดังกล่าวมาแก้ไขเรื่องการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐในระบบกล่าวหาถือว่าการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาให้เป็นกระบวนการเดียวกัน รวมถึงทฤษฎีการสอบสวนคดีอาญา ถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ ฉะนั้น ทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในขั้นนี้ คือพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงหรือกลั่นกรองมูลคดีเบื้องต้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยมีหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา การสอบสวนมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษซึ่งเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริง (Truth) จากข้อเท็จจริงทั้งหมด (Fact) โดยผู้ที่มีหน้าที่ค้นหาความจริงไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องของผู้ใด⁵ ดังนั้น มาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงควรได้รับการแก้ไขเนื่องจากกฎหมายยังไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนร่วมมือกับพนักงานสอบสวนในกรณีความผิดร้ายแรงอันที่จะทำให้สอดคล้องกับทฤษฎีการสอบสวนกับทั้งการดำเนินคดีอาญาของสาธารณรัฐ

⁴ พาวัญ จิระนภารัตน์, ปัญหากระบวนการสอบสวนคดีอาญาและการฟ้องคดีอาญาของไทย, การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2564, หน้า 18-19

⁵ ธงชัย มณีสาร, มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนและการมีส่วนร่วมของพนักงานอัยการในการสืบสวนสอบสวน คดีทุจริตคอร์รัปชัน, การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558, หน้า 45-46

ฝรั่งเศส เป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศสขึ้นอยู่กับหลักการตามแนวคิดที่ว่า กระบวนการสอบสวนและการฟ้องร้องถือเป็นกระบวนการเดียวกันแยกจากกันไม่ได้ จึงกำหนดให้อัยการเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการสอบสวน (ยกเว้นคดีที่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้พิพากษาได้ส่วน) โดยอัยการอาจทำการสอบสวนเองหรือมอบให้ตำรวจฝ่ายคดี (judicial police) ทำหน้าที่ในการสอบสวนแทนก็ได้ โดยการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจฝ่ายคดีจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ชี้นะ และควบคุมทิศทางโดยอัยการ⁶ ประกอบกับประเทศญี่ปุ่นที่กระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นนั้น กฎหมายกำหนดให้ตำรวจต้องทำงานและให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับอัยการ โดยในการทำงานร่วมกันกฎหมายให้อำนาจอัยการในการควบคุม ดูแล สั่งการ หรือให้คำแนะนำแก่ตำรวจได้ อัยการสามารถออกคำสั่งเพื่อขอให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีให้การช่วยเหลือได้เท่าที่จำเป็นโดยในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีไม่ทำตามคำแนะนำหรือคำสั่งของอัยการโดยปราศจากเหตุอันสมควร หรือ สาธารณรัฐเกาหลีที่อัยการเกาหลีมีอำนาจและบทบาทในชั้นสอบสวนสูงมากในคดีความผิดที่กฎหมายให้อำนาจอัยการในการริเริ่มและเข้าทำการสืบสวนสอบสวนเองได้ทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ในคดีจำพวกนี้ อัยการจะคอยสอดส่อง बुद्धิ์และแสวงหาข่าวกรองเพื่อค้นหาพฤติกรรมที่น่าสงสัยว่าอาจมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นได้เอง หากอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานที่ตำรวจส่งมานั้นยังไม่เพียงพอที่จะพิจารณาสั่งคดีได้ อัยการมีเพียงอำนาจในการสั่งการให้ตำรวจทำการสอบสวนเพิ่มเติมเท่านั้น (request for supplementary investigation)

ดังนั้น มาตรา 18 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงควรนำหลักการและแนวคิดของกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเริ่มต้นจากกรณีความผิดร้ายแรงที่ให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนหรือเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่เริ่มสอบสวนก็จะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของสำนวนการสอบสวนอันนำไปสู่การฟ้องร้องคดีต่อไป

ประการที่สอง ปัญหาดุลพินิจสั่งคดีของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการที่แตกต่างกัน เนื่องจากมาตรา 140 ถึงมาตรา 143 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติอำนาจในการสั่งการสอบสวนหรือสั่งฟ้องคดีหรือสั่งไม่ฟ้องคดีตามมาตรา 140 ถึงมาตรา 142 ซึ่งเป็นอำนาจ

⁶ ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทพนักงานอัยการในชั้นสอบสวน-กรุงเทพฯ : สถาบันนิติวัชร์สำนักงานอัยการสูงสุด, 2567, หน้า 35

หรือดุลพินิจของพนักงานสอบสวน โดยเฉพาะซึ่งพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ตนสอบสวนเท่านั้น จึงเป็นปัญหาว่าการสอบสวนนั้นได้สอบสวนโดยครบถ้วนแล้วหรือไม่ หรือการสอบสวนนั้นได้กระทำการโดยสุจริตหรือไม่ เช่นเดียวกับพนักงานอัยการซึ่งพิจารณาจากพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่พนักงานอัยการก็มีอำนาจ โดยเฉพาะสั่งฟ้องคดีหรือไม่ฟ้องคดี ตามมาตรา 141 วรรคสอง, วรรคสาม, วรรคสี่ และมาตรา 143 จึงเป็นปัญหาว่าพยานหลักฐานจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนครบถ้วนแล้วหรือไม่ หากพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนพนักงานอัยการก็สั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม แต่พยานหลักฐานจากการสอบสวนเพิ่มเติมอาจจะไม่มีอยู่แล้วหรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าครบถ้วนแล้ว หรือกรณีพนักงานสอบสวนสั่งไม่ฟ้อง แต่พนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานดังกล่าวครบถ้วน จึงสั่งฟ้องคดี จึงเกิดเป็นปัญหาดุลพินิจในการสั่งคดีไม่ตรงกัน แต่หลักการสอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญาเป็นกระบวนการเดียวกัน การดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐในระบบกล่าวหาถือว่าการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาจะต้องเป็นกระบวนการเดียวกันนั้นเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบในการสอบสวนและฟ้องร้องคดีต้องร่วมมือและประสานงานกัน จึงเห็นควรให้พนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนหรือร่วมกันสอบสวนตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวนก็จะทำให้การสั่งคดีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น เมื่อผู้ศึกษาพิจารณา มาตรา 140 ถึงมาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าอำนาจในการสั่งคดีของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นกระบวนการเดียวกันหรืออำนาจเดียวกัน จึงเห็นควรนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับการรวบรวมพยานหลักฐานหรือการสอบสวนตั้งแต่เริ่มการสอบสวนเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึงทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย เป็นหลักและหน้าที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม ที่ต้องประกันให้กับประชาชนว่า ผู้บริสุทธิ์จะต้องไม่ถูกลงโทษและต้องการปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมภายใต้หลักกฎหมาย⁷ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพิ่มบทบัญญัติที่ให้อำนาจการสั่งคดีเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับทั้งการดำเนินคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นที่กระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นนั้น กฎหมายกำหนดให้ตำรวจต้องทำงานและให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับอัยการ โดยในการทำงาน

⁷ พาชวิญ จิระนภารัตน์, เรื่องเดิม, หน้า 21

ร่วมกัน ซึ่งกฎหมายให้อำนาจอัยการในการควบคุม ดูแล สั่งการ หรือให้คำแนะนำแก่ตำรวจได้

ดังนั้น จึงควรเพิ่มความในบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้นักงานสอบสวนสั่งคดีตามคำแนะนำของพนักงานอัยการเพื่อให้การสั่งคดีของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นไปในทางเดียวกันเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมต่อไป

ประการที่สาม ปัญหาพนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากมาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนมาตั้งแต่ต้นฉะนั้นการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการอันเป็นการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม ภายหลังที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้ว แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่าสอบสวนครบถ้วน จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจากหลักการสอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญาเป็นกระบวนการเดียวกัน การดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวนตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐในระบบกล่าวหาถือว่าการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาจะต้องเป็นกระบวนการเดียวกันนั้นเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบในการสอบสวนและฟ้องร้องคดีต้องร่วมมือและประสานงานกัน ประกอบกับหลักค้นหาความจริง การสอบสวนเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกองค์การที่เกี่ยวข้องการสอบสวนอันได้แก่ พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงและกลั่นกรองมูลเหตุแห่งคดีเบื้องต้นให้มากที่สุด การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนจึงจะต้องทำการค้นหาความจริงหรือหลักฐานของคดี เพื่อให้ได้ข้อยุติตามความเป็นจริง เจ้าพนักงานนั้นก็ต้องค้นหานำเข้ามาในคดีซึ่งการพิสูจน์ความจริงนั้นให้ได้

ดังนั้น หากพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนหรือมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่ชั้นเริ่มทำการสอบสวน ก็จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการเนื่องจากพนักงานสอบสวนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวนกรณีความผิดร้ายแรงจึงควรแก้ไขมาตรา 143 ที่ให้อำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นอำนาจเดียวกัน จึงเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

⁸ ปิยพัชร บุญเหลือ, ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ, (การศึกษาอิสระ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556), หน้า 54

ประการที่สี่ ปัญหาเรื่องอายุความเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายมาตราใดที่กำหนดเรื่องระยะเวลาการสอบสวนว่าพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนให้เสร็จก่อนคดีขาดอายุความเพียงใด มีเพียงแต่มาตรา 130 ที่บัญญัติว่า ให้เริ่มสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ไหนใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย จึงยังมีปัญหาว่าพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนให้เสร็จภายในระยะเวลาใด ก่อนคดีจะขาดอายุความ จึงเห็นควรนำหลักค้นหาความจริงซึ่งการสอบสวนเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทุกองค์การที่เกี่ยวข้องการสอบสวน อันได้แก่ พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ จะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงและกลั่นกรองมูลเหตุแห่งคดีเบื้องต้นให้มากที่สุด การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนจึงจะต้องทำการค้นหาความจริงหรือหลักฐานของคดี เพื่อให้ได้ข้อยุติตามความเป็นจริง ซึ่งไม่ว่าข้อเท็จจริงหรือหลักฐานนั้นจะเป็นผลดีหรือผลร้ายต่อผู้ถูกกล่าวหา เจ้าพนักงานนั้นก็ต้องค้นหานำเข้ามาในคดีซึ่งการพิสูจน์ความจริงนั้นให้ได้⁹ ประกอบไปด้วย การฟังความทุกฝ่าย จึงต้องกระทำภายในกรอบอายุความ

ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดเรื่องระยะเวลาการสอบสวนว่าพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนให้เสร็จก่อนคดีขาดอายุความเมื่อใด อันส่งผลให้เกิดความสมบูรณ์ของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน พนักงานอัยการจึงสามารถฟ้องคดีได้ทันทีภายในอายุความโดยไม่ต้องสั่งสอบสวนเพิ่มเติม

ดังปัญหาที่กล่าวมาแล้วนั้นการที่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนในกรณีความผิดร้ายแรงจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเพื่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างสูงสุด ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาอำนาจของพนักงานอัยการในการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในความผิดอาญากรณีร้ายแรง เนื่องจากพนักงานอัยการไม่ได้เข้าร่วมสอบสวนตั้งแต่ชั้นเริ่มสอบสวนจึงอาจก่อให้เกิดการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของพนักงานสอบสวน หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมก็จะเป็นผลให้สำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมีรวบรวมพยานหลักฐานที่สมบูรณ์

⁹ ปิยพัชร บุญเหลือ, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

อันมีผลต่อความยุติธรรมและความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนในความผิดอาญากรณีร้ายแรง จากปัญหานี้ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มความเป็นวรรคห้า, วรรคหก และวรรคเจ็ดในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

เดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้”

วรรคสอง “สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้”

วรรคสาม “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๑๕ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน”

วรรคสี่ “ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาราชการแทน”

ขอเสนอแนะให้เพิ่มความวรรคห้า, วรรคหก และวรรคเจ็ดในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

วรรคห้า “ภายใต้มาตรา 19 และมาตรา 21 ในกรณีการทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้”

วรรคหก “หากมีการแจ้งข้อกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนผู้นั้นแจ้งไปยังสำนักงานอัยการเพื่อจัดให้มีพนักงานอัยการผู้เข้าร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

พรรคเจ็ด “ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน”

2. ปัญหาดุลพินิจสำคดีของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการที่แตกต่างกัน เนื่องจากการที่พนักงานอัยการไม่ได้ร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวนคดีที่จะเข้ามามีบทบาทในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือเข้าร่วมการสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการ เมื่อมีการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วอาจก่อให้เกิดความเห็นขัดแย้งในดุลพินิจสำคดีของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ หากมีการเพิ่มเติมหลักกฎหมายเข้าไปก็จะทำให้อำนาจหรือดุลพินิจในการสำคดีของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นไปในทางเดียวกันไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องการใช้ดุลพินิจในการสำคดี จึงควรมีการเพิ่มให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ สำคดีตามคำแนะนำของพนักงานอัยการที่ร่วมสอบสวน จากปัญหานี้ผู้ศึกษาเสนอความเป็นมาตรา 143/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

ขอเสนอแนะให้เพิ่มความเป็นมาตรา 143/1 บัญญัติว่า “ในกรณีการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนในการสอบสวนนั้น ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ สำคดีตามคำแนะนำของพนักงานอัยการที่ร่วมสอบสวน”

3. ปัญหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143 พนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม เนื่องจากพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วแล้วได้สำคดีและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งสำนวนคดีมายังพนักงานอัยการ ต่อมาพนักงานอัยการได้ตรวจสำนวนคดีแล้วเห็นว่าการสอบสวนหรือการรวบรวมพยานหลักฐานยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ พนักงานอัยการก็มีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาซักถามก็ได้ แต่หลายคดีที่พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวน สอบสวนเพิ่มเติม เนื่องจากพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานหรือสอบสวนไม่รอบคอบหรือครบถ้วน แต่พนักงานสอบสวนก็เห็นว่าได้ทำการสอบสวนอย่างรอบคอบและเต็มความสามารถแล้ว จึงไม่ทำการสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ความชัดเจนตามคำสั่งของพนักงานอัยการ จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่พนักงานอัยการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในความผิดอาญากรณีร้ายแรงไม่จำเป็นต้องสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมแต่อย่างใด จากปัญหานี้ผู้

ศึกษาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 143 วรรคสอง (ก) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

เดิมมาตรา 143 วรรคสอง (ก) “ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก)สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเป็นมาตรา 143 วรรคสอง (ก) “ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป เว้นแต่ในกรณีการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป ที่มีพนักงานอัยการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนนั้น”

4. ปัญหาเรื่องอายุความ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดเรื่องระยะเวลาการสอบสวนว่าพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนให้เสร็จก่อนคดีขาดอายุความเพียงใด จึงควรเพิ่มเติมกฎหมายให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จก่อนขาดอายุความเพียงใด จากปัญหานี้ผู้ศึกษาเสนอเพิ่มความเป็น วรรคสองในมาตรา 130 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

เดิมมาตรา 130 บัญญัติว่า “ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ไหนใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย”

ขอเสนอแนะให้เพิ่มความเป็น วรรคสองในมาตรา 130 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

มาตรา 130 วรรคสอง “การสอบสวนของพนักงานสอบสวน ต้องสอบสวนให้เสร็จและส่งให้พนักงานอัยการก่อนคดีขาดอายุความภายในเวลาอันสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามเดือน เว้นแต่ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป ที่มีพนักงานอัยการร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนนั้น”

เอกสารอ้างอิง

น้ำแท้ มีบุญสร้าง. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2566.

ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทพนักงานอัยการในชั้นสอบสวน-กรุงเทพฯ : สถาบันนิติวัชร์สำนักงานอัยการสูงสุด, 2567.

พาววิญ จิระนภารัตน์. ปัญหากระบวนการสอบสวนคดีอาญาและการฟ้องคดีอาญาของไทย. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2564.

ธงชัย มณีสาร. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนและการมีส่วนร่วมของพนักงานอัยการในการสืบสวนสอบสวน คดีทุจริตคอร์รัปชัน. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

ปิยพัชร บุญเหลือ. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ. การศึกษาอิสระ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556.